

Z knihy Camille Schneiderové Édouard Schuré, jeho životní setkání s Rudolfem Steinerem a Richardem Wagnerem

EGERIA A JOHANKA (2160 LET!) • SKUTEČNÉ SPOJENÍ S MICHAELEM • K SCHILLEROVĚ PANNĚ ORLEÁNSKÉ

Camille Schneiderová

Édouard Schuré si byl dobře vědom, že Rudolf Steiner svým jasným zřením rozpoznává bytostné rozdíly i hlubokou vnitřní spjatost legend a dějin. Když nás na to upozorňoval, uváděl také příklad Johanky z Arku neboli Panny orleánské, o níž vedl delší rozhovor s Rudolfem Steinerem. Datum tohoto rozhovoru již nelze zjistit. Podle všeho se však konal několik málo let po Schurého přednášce o Johance z Arku, k níž došlo v roce 1909 v Paříži. Při té příležitosti dal také Schuré pádnou odpověď Anatolu Franceovi na jeho rádoby historické dílo k témuž tématu. Franceovi tím v mnoha literárních kruzích Francie zasadil krutou ránu. Při rozhovoru se svým mistrem si však Schuré dal za cíl vyložit nejprve vlastní názor, aby si poté vyslechl názor mistrův. On sám o tom dále vypráví:

„Mluvili jsme o duších jednotlivých národů a s nezbytnou věcností jsme se samozřejmě zaměřili také na Francii a Německo. Rudolf Steiner mluvil s obdivuhodným klidem a jistotou o duchovních rozdílech obou národů - rozdílech, které jsem ani přes dlouholeté studium v Německu v blízkosti Richarda Wagnera a Nietzscheho z této duchovní stránky dostatečně nevyzkoumal. Rudolf Steiner viděl základy tohoto národního ducha v hierarchiích, jež jsou dále vedeny duchem Kristovým.“

Poznamenejme k tomu, že Schuré nemohl znát Steinerův přednáškový cyklus o duchu národa a vůbec četl jen málo Steinerových cyklů. Jak mi sám řekl, až na pár výjimek přečetl Steinerova první knižní díla a jinak se držel osobních údajů, jež byly „oním mladším učitelem“ většinou zvoleny tak výstižně, „že jeho staršího žáka* přivedly na cestu, kterou jen tušil, a nyní bylo na něm, aby na ní setrval“.

„Hovořili jsme dále o manifestacích ducha národa a já jsem uvedl Johanku z Arku, jejímž životem jsem se krátce předtím zabýval. Svůj názor na Pannu orleánskou jsem shrnul do věty: Byla to poslední kněžka, již vyslal duch keltského národa, neboli řečeno dnešními slovy, byla to poslední Galka. Zdálo se, že pro Rudolfa Steinera byla tato formulace příliš jednoduchá, ačkoli i pro mě znamenala jen charakteristické shrnutí. Upozornil mě na to, že keltský živel nelze omezit dnešními hranicemi Francie. Přiznávám, že to tak docela neodpovídalo tomu, co jsem dříve napsal, ale později jsem dále bádala a výsledky bádání jsem pak částečně použil ve své knize. „Dobrá, jak tedy rozumíte jednání Johanky z Arku jakožto kněžky vyslané duchem keltského národa, jak chápete její vize a jednání, které se přeci jeví přelomovými jak pro její dobu, tak především pro tu naši?“ zeptal se mě Rudolf Steiner.

Shrnu to, co jsem řekl již v roce 1909 ve veřejné přednášce ve Štrasburku a v Paříži: že na Johanku z Arku pohlížím jako na obdařenou „druhou tvář“. A ta jí byla propůjčena duchem keltského národa, tedy tím, co Keltové nazývají „Awen“. Tato druhá tvář se u Keltů objevovala jen v rodech, jež spolu zůstávaly spojeny těsnými pokrevními pouty. Díky tomuto vlivu mohla Johanka z Arku mluvit k soudcům o slovech archanděla Michaela a o „knize Boží, v níž stojí víc než ve všech vašich

knihách¹. Pro mne je proto Johanka z Arku důkazem existence duchovní individuality národa, která se v jednotlivých epochách manifestuje prostřednictvím lidí, a to ještě i dnes.

Tu mě Rudolf Steiner vzal, obrazně řečeno, za ruku a vedl mne cestou, kterou v anthroposofii vede i lidstvo: ke *křesťanské* esoterice. Neboť - tak se zeptal - jak je zjev Panny orleánské spojen s impulzem Krista? Řekl mi pak skutečnosti, jež jsem si navždy zapamatoval a které se pak také v jiné formě objevily v mé knize o .keltské duši'.

Poslání Panny orleánské pojímal mnohem úžeji a jeho obrysy viděl daleko jasněji. Panna jednala ve jménu duchovních sil, ve jménu Michaelově, jehož úkolem bylo svést boj s luciferskými silami dané epochy. Johanka z Arku byla jeho bojovnicí v křesťanském smyslu, tak jako jí při zakládání Říma byla v pohanském smyslu Egeria, věštkyně krále Numy. Její ,druhou tvář' bylo tedy skutečné spojení s Michaelem, jenž se ujal duchovních úkolů francouzské národní individuality. V návaznosti na tyto myšlenky jsem pak celou kapitolu o Johance z Arku pojal z hlediska tehdy před lety vyslovené myšlenky působení inspirace v dějinách. Titulní výrok mé knihy o keltské duši zní: .Hvězda Kristova pro pochodeň Luciferovu.“

To, co zde Rudolf Steiner Édouardu Schurému naznačil, rozvedl pak o několik let později v jedné z přednášek zvaných „Dobové rozpravy“ (*Zeitbetrachtungen*), konané 19. ledna 1915. Zdůrazňuje v ní, že Panna orleánská se narodila v roce 1412, tedy přesně jeden sluneční cyklus (2160 let) po založení Říma, kdy také coby „věštkyně“ žila nymfa Egeria, čerpající z pohanské inspirace. V křesťanské epoše pak byla ke svému poslání povolána Michaelem, který „má sílu protlačit ducha až do fyzického světa“; Michael tenkrát sice „již“ ani „zatím ještě“ nebyl vlastním vůdčím duchem dění na Zemi, nicméně si hledal vnitřní cestu k Panně orleánské a ta v jeho jménu také po své smrti, dle výroku proneseného krátce před upálením, zasahovala do osudů Francie. Třináct svátých nocí strávila v lůně matky a narodila se 6. ledna.

Édouard Schuré dále vypravuje:

„Poté jsme hovořili rovněž o již zmíněné knize Anatola Francea o Johance z Arku. Viděl jsem, že Rudolfu Steinerovi pohrává na rtech lehounký úsměv. Mluvil o *duchovně* zdokumentovaných skutečnostech, které nutně tvoří základ života Panny orleánské.

Sdělil jsem mu, že vycházejí z existence individuality národa, jsem z výroku Panny orleánské - „V knize Boží stojí víc než ve všech vašich knihách“ - vyvodil, že v oznámeních Johanky z Arku se nejedná o skutečnou knihu podle našich dnešních představ, ale že z toho všeho je třeba usuzovat na čtení v duchovních záznamech, jako je třeba ‚Akáša‘, v níž lidé četli pomocí duchovního světla a o níž hovoří i Paracelsus. Když jsem to řekl, podíval se na mě Rudolf Steiner pohledem, který byl náhle zvláště duchovní a z něhož se do mě vlévala nesmírná důvěra, vyvěrající z jeho vzácné lásky a dobroty. Vyprávěl - a samotné jeho vyprávění bylo čtením v neviditelné knize - o skutečné existenci kroniky Akáša, v níž jsou zaznamenána všechna duchovní fakta. Aniž by mi řekl, že v ní sám vědomě čte, mluvil o Johance z Arku, o duši francouzského národa a příslušném národním duchu. Dokonce se znovu vrátil k leccemus z toho, co právě řekl, a rozvedl to mnohem zřetelněji a s mnohem větší důvěrou, patrně protože zjistil, že ho teď dokážu lépe sledovat. Takový byl alespoň v tu chvíli můj pocit. Jedna věc mi zcela zřetelně utkvěla v paměti: .Lucifer Pannu orleánskou provedl jedním slunečním rokem, aby nad ním v křesťanské epoše s pomocí Krista zvítězila.'

Přede mnou zde tedy leželo to, co pro mě bylo tak důležité a co mi stále zřetelněji ukazovalo postavení Rudolfa Steinera v dnešní době.“

(Berlín) 22. prosince 1909

Milý pane Schuré,

Děkuji za zaslání Vaší krásné přednášky o Johance z Arku, kterou jsem si s velkým zájmem přečetla. I pro nás byla Johanka z Arku tento podzim aktuální. U příležitosti 150. výročí Schillerova úmrtí jsme pro náš umělecký salón vybrali nejvíce inspirované scény z jeho *Panny orléánské* a mladí dělníci jimi byli skutečně nadšení. Při recitaci jsem vnímala, jak velmi je pravdou, co říká dr. Steiner - že prostřednictvím Jany z Orléansu působil „duch národa“ - a ve všech scénách, v nichž Schiller neopravoval dějiny, člověk cítí jeho majestátní a neodolatelný elán, který však mizí, jakmile chce její osobnost stáhnout do malichernosti. Je to nakonec jedině theosofie, co umožňuje duchu přiměřené porozumění Janě z Orléansu. Schiller by se byl zajisté nikdy neuchýlil k Lionelovi, kdyby byl vědomě theosofem. Jeho vzlet a noblesa jeho génia jsou zcela navýší „ducha národa“. [...]

Marie von Sivers